

III 594/2

УСТАВ
ДРУШТВА
ЗА СРБСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
1864.

Поклон
Луке Зейлића
Српском народном позоришту
28. II 1973.

III 594/2

*Лука Удовичић
Нови Сад 1936.*

УСТАВ

ДРУШТВА ЗА СРБСКО НАРОДНО

ПОЗОРИШТЕ.

1936

Универзитет у Новом Саду 1937

БИБЛИОТЕКА
БРАЊЕТОМ И РОДОМ
НОВИ САД
ИНВ.БР. 13578

A

Епископска штампарија у Новом Саду 1865.

УСТАВ

ДРУШТВА ЗА СРБСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ЧЛАНАК I.

Цел друштва и народног позоришта.

§. 1.

Србско народно позориште је заведење, којим се постићи тежи, да се драматична вештина србска по створу и представљању у народу србском утемељи, развије и разпростре; да се тим не само нов извор душевне забаве народу отвори, него да се и тежња народа за лепшим и вишим, људским и народним животом чегује и укрепљава.

§. 2.

Да се здруженим силама оснује и одржи стално србско народно позориште, установљава се друштво за србско народно позориште.

§. 3.

Задатак ће друштва по природи позоришног заведења бити старати се: да се подигне и одржава зда-

није позоришно у сталном месту позоришта, и да се оно са потребним намештајем снабдева; — да се сложи, издржава и вежба дружина ербских глумаца; — да се набављају декорације и позоришно одело и друга средства за позоришно представљање; — да се прибављају позоришна дела, која ће драматичној вештини и народном духу одговарати; — да се за ове потребе народног позоришта утемељи и умножава фонд народног позоришта, који ће задатак друштво или у скупу или средством својих органа извршивати.

§. 4.

Чланови су друштва редовни и почастни.

Чланови друштва у опште могу бити људи, који су самостални, који су поштеног имена, а које на то одређени орган друштва (§. 15.) за такве прими.

Редовни су чланови или лични или изборни.

Лични су они, који су на фонд ербског народног позоришта плодносно вредност од најмање 50 ф. а. вр. положили или је у будуће положи; који су се обвезали, или се у будуће правомерно обвезу, да ће за три године у фонд речену или већу своту положити, а међутим да ће свагдању највишу закониту камату полугодишње унапред плаћати, и који о том обвезници издаду.

Зависиће од увиђења на то одређеног органа друштва (§. 15.) да ли ће се таква обвезница у почетку или у течају времена осигурати морати, да приложник чланом друштва постати или остати може.

Изборни су чланови они, које општине или правне дружине (корпорације) за своје заступнике у друштву за народно позориште изберу. Право избора имају оне општине или правне дружине, које су плодносно вредност од најмање 100 ф. а. вр. на фонд народног позоришта поло-

жиле или је у будуће положе; које су се обвезале или се у будуће обвезу, да ће за тригодишње време плодноснун вредност од 100 ф. а. вр. или више положити, а међутим закониту камату погодишње унапред давати.

Општина или правна дружина бира на 100 ф. а. вр. прилога или обвезања једног, на 1000 ф. а. вр. двојицу, на више од 1000 ф. а. в. тројицу, а никад више заступника, од времена до времена, т. ј. на главне скупштине, које ће се сваке године држати.

Остали су приложници народног позоришта.

Приложник, био поједино лице, општина или правна дружина, може постати чланом друштва, односно може право представништва у друштву преко изборних чланова добити, ако се уз први прилог или на досадашње прилоге уз први даљи прилог изјасни, да ће за три године дана од првог прилога положити горе одређену своту. С навршењем ове своте има се приложник на то одређеном органу друштва (§. 15.) т. ј. управљајућем одбору преко његовог председника устмено или писмено пријавити да у друштво примљен буде, који ће га после о решења резултату писмено извести.

Почасни су чланови они, које главна скупштина друштва за њине заслуге за народно позориште из уважења за своје чланове избере.

Укупност чланова на начин у овом уставу означени уређена, чини друштво за србско-народно позориште. — Избор страних лица за почастне чланове друштва има се кр. угарском наместништву ради одобрења пријавити.

§. 5.

Средиште друштва и место сталног народног позоришта је Нови Сад.

ЧЛАНАК II.

Фонд и имање позоришта.

§. 6.

Фонд народног позоришта чине уопште сви плодоносни прилози на народно позориште са приплодом од сваке прошле године непотрошеним, као и чист доходак од представљања, који по годишњем рачуну од расхода претече, и то: или у првобитној врсти добра, с којим је преображењем добар доходак скопчан, или се трајуће редовно издавање уштеди. Текући годишњи доходак позоришних представа чини касу позориштну.

Главна је одређење фонда да се из њега зданије народног позоришта са намештајем и оправом представљања снабдевено подигне и да се репертоар набавља и умножава; а уз то да изпомогне за друге потребе народног позоришта и позоришних представа, у колико на то доходак касе позоришне и текући годишњи приплод фонда неби довољан био.

§. 7.

Имање народног позоришта чине осим фонда и све друге ствари, које друштво употребљења позоришног ради набавља.

О свима стварима, које за употребљење позоришно служе, као што су завесе, декорације, одело, справе и итд., водиће се инвентар, а о књигама и рукописним делима особити списак.

§. 8.

И фонд и имање могу се из једне у другу врсту фонда и имања преобратити.

ЧЛАНАК III.**О унутрашњем саставу и одношењу друштва и његових органа.****§. 9.**

Друштво има свог начелника и за случај његове препреке подначелника и секретара.

Избор начелника и подначелника има се кр. угарском намесничком већу на потврђење поднети.

Осим тога друштвене послове одбављају ови органи:

- а.) скупштина, као орган меродавања и контроле;
- б.) управљајући одбор србског народног позоришта, као орган управе и радње у пословима народног позоришта.

Овај одбор има два главна бројем чланова једнака одсека: позоришни и економски.

- в.) благајници, фискал народног позоришта, и које још скупштина друштва за добро нађе.

§. 10.

Скупштину чине редовни и почастни чланови друштва, који се на позив, којег је начин доле означен, у заказано време на саветовање скупе, са начелником и тајником друштва.

Начелника и подначелника и тајника друштва бира скупштина савршеном већином гласова на три године дана. (О другима види §. 13).

Избор начелника и подначелника бива на тај начин да сваки присутни члан на листићу напише по једно име и на то одређеној комисији тројице преда. Ако се за које место не покаже савршена већина гласова, то ће се измеђ двојице, који односну већину гласова имају, гласовати.

Скупштину сазива редовно начелник, саопштавајући и предмете саветовања, и то изванске чланове преко у Новом Саду излазећег Србског Дневника, местне пак и особитим писменим позивом. Време држања главне скупштине са предметима саветовања има начелник кр. угарском намесничком већу за времена пријавити.

Скупштина се држи редовно сваке године око Духова, изванредна са одобрењем кр. угарског намесничког већа по потреби и по увиђењу управљајућег одбора.

Да може главна скупштина што правоваљано решити, захтева се, да присутствују најмање петнаест редовних чланова, који нису чланови управљајућег одбора.

Скупштина решава у свима стварима савршеном већином гласова присутних чланова, изузимајући случајеве у уставу изузете.

Сваки присутни члан има по један глас.

§. 11.

Начелник друштва председава у скупштинама, одржава ред у њима, и пази на то, да се одржи дневни ред саветовања. Главна скупштина само о оним предметима може решавати, који су у дневни ред узети. Начелник са тајником старају се за извршење закључења скупштине. Начелник представља друштво спрема власти, с којима он саобраштај посредује.

Код њега је печат друштва, који носи надпис: печат друштва за србско народно позориште.

§. 12.

Главни је задатак скупштине, да надгледа, да се фонд народног позоришта добро рукује и као свом опредељењу сходно употребљава; да се стара о умножењу

7

фонда; да опредељује, у ком ће виду имања фонд постојати, на који се начин на приплод давати; да поставља орган управе народног позоришта; да њино делање контролује; и да пази на одржање, напредак и добро име народног позоришта.

Особено скупштина ће примати од управљајућег одбора известије о стању фонда и његовог приплода, као и другог имања народног позоришта, на име о вештачком напретку позориштне дружине, о стању репертоара, и саветовати ће се о начину умножења репертоара.

Скупштина ће нарочито на начин, који за згодан нађе, прегледати рачуне о годишњем примању и издавању, као и о другом руковању са фондом и касом народног позоришта, и или ће сама о том дотичним рукављима опростнице (абсољуторије) издавати, или ће управљајући одбор овластити, да опростнице изда, а по околностима и друге кораке спрам рукавља рад расправе рачуна или накнаде учини.

Скупштина ће по предлогу управљајућег одбора опредељивати из доходака фонда или самог главна ону годишњу своту, која се на уредне, или изванредне потребе позоришта обраћати има. — Из главног само у том случају може се која новчана свота издати, ако на то две трећине присутних чланова самизволе.

На репертоар као духовни капитал за постижење цели народног позоришта скупштина ће особиту пажњу обратити, и моћи ће ради умножења његовог особите годишње своте ради наруџбина или одкупа изворних, посрбљених и преведених позоришних дела по потреби и стању фонда награде разписивати.

Скупштина ће опредељавати време, место и план зидања народног позоришта.

По времену и стању фонда моћи ће скупштина и свету одредити, која ће се на вештачко усавршење србских глумаца употребити моћи. Она ће се по времену и стању фонда постарати за начин, да се стање и будућност глумаца народног позоришта стално осигура.

§. 13.

Скупштина поставља већином гласова чланове управљајућег одбора, који ће најмање 24, а највише 36 чланова осим председника имати на три године дана.

Скупштина назначава, у који ће одсек управљајућег одбора који члан одбора спадати.

За одборнике изван седишта народног позоришта поставља скупштина унапред заменике у месту за случај препреке њихове, или за случај хитности послова.

По природи ствари сазиваће се спољашни одборници само у седнице управљајућег одбора, и то у редовне; иначе њихови заменици у месту, који ће у том као и у сваком случају замеништва у седницама одбора и одсека имати сва права одборнога члана.

Приликом редовне годишње скупштине изступа коцком трећина чланова одбора за прве две године, после према времену службе; онда се збива и допуњење одбора, кога скупштина попуњава. Изступајући члан може на ново изабран бити.

Скупштина поставља савршеном већином гласова присутних чланова и главног благајника народног позоришта из средине местних чланова на три године.

Скупштина ће такође имати решавати о свима размислима, које из друштвеног одношаја постану.

Записник скупштине има се у србским новинама (§. 10). обнародовати.

§. 14.

Управљајући одбор решава своје послове или у скупу, или у одсеку позоришном, ил' економском.

Начелник друштва председава у укупним седницама управљајућег одбора са правом, које он у скупштини има, и замењује га у препреци подначелник друштва. Тајник друштва води перо у скупштинама и у укупним седницама управљајућег одбора.

Сваки одсек бира свог председника и перовођу на годину дана; председника одсека у препреци замењује годинама најстарији члан одсека.

§. 15.

Укупне седнице држе се по потреби и по увиђењу начелника друштва, или на захтевање једног од одсека. Местни одборни чланови позивају се особитим позивом, у ком главни предмети саветовања имају означени бити; ради извањских чланова имају се преко србских, у §. 10. означених новина дан и главни предмети саветовања објавити, у колико ствар одлагања не трпи.

За закључење је нужно најмање седам чланова са председатељевим гласом заједно.

У укупним седницама решавају се они предмети, који или по својој важности, или по томе, што у струке оба одсека засецају, опште саветовање и решење захтевају. Особито спада у круг саветовања укупног одбора:

примати личне чланове друштва и определити, да ли се обвезнице таквих чланова у почетку или у течају времена имају осигурати;

означавати општине и правне дружине, које се и с колико изборних чланова у друштво примају; — кога одбор не прими, може се на скупштину позивати;

попуњавати до прве скупштине частнике и одборнике друштва, који би међутим ма којим начином престали, и којих бирање и постављање скупштини припада;

старати се о одржању народног позоришта у опште, и позоришне дружине посебице;

опредељавати предплате на позоришна представљања и цене тога као и остале улазне цене;

скупштини своту предлагати, коју потребе народног позоришта из фонда за идућу годину захтевају, и удешавати размер, у ком ће се одобрена свота у главном на поједине главне потребе народног позоришта употребити моћи, као и друге главне предлоге за главну скупштину преправити;

број глумаца и служитеља око позоришта по потреби, по позоришном приходку и стању фонда опредељивати, и плате редитеља, глумаца и служитеља, које плате појединим лицама назначиће практично позоришни одсек;

при подизању зданија за народно позориште нуждне уговоре закључавати, и известија о стању фонда и народног позоришта за идућу скупштину спремати.

Управљајући одбор предаје своја закључења дотичним одсецима на извршење, у колико у круг њихове радње спадају, иначе их извршује начелник са тајником друштва.

У седницама укупним одбора само чланови одбора могу присутствовати.

§. 16.

Позоришни одсек поособ руководи књижевно-вештачку струку народног позоришта; управља у тој струци са народним позориштем; поставља редитеља (режисера) и глумце народног позоришта до броја од управљајућег одбора одобреног; опредељује им плате појединце; опредељује репертоар народног позоришта у опште, и наређује ред представљања посебице; испитује и набавља потребе народног позо-

ришта; набавља посрбљена или преведена позоришна дела, било наручином или расписом награде за то; оцењује изворна дела, за која скупштина награде распише; утврђује са списатељима изворних, посрбљених или преведених позоришних дела условија одкупа, или употребења позоришних дела, све по домашају своте на набављање репертоара одобрене; надгледа вежбање, вештачко усавршење и поведење глумаца, и запт над њима извршује до одпуштења, о коме ће управљајући одбор у скупу пресуђивати.

Позоришни одсек одређиваће по једног измеђ својих чланова на опредељено време за надзор позоришта и позоришне дружине, и за подпомагање редитеља како у делима позоришта, тако и у непосредној управи дружине позоришне.

§. 17.

Економски одсек рукује у свему с фондом народног позоришта; води преглед прилога и издаје их на приплод, и то само на пупиларну сигурност, а код зданија и под условијем, да су противу ватре осигурана; одказује дужницима главно, који нису у плаћању камате точни, или по потреби народног позоришта.

Он води бригу о главној благајни и позоришној каси, и даје упутства издавања и исплате на њих; поставља код позоришне касе приматеља и нуждну контролу; он прегледа рачуне примања и издавања, прихода и разхода главне благајне и позоришне касе, и шконтрује их редовно свака три месеца, а по увиђењу и изванредно. Прегледани рачуни предају се начелнику друштва.

Прилози шиљу се на председника економског одсека, који их главном благајнику народног позоришта предаје и у новинама, у §. 10 означенима, објавити даје.

§. 18.

Одсеци држе своје седнице по потреби; дотични председници закључују седницу или по свом увиђењу или по жељи тројице чланова, и позивају местне чланове особитим позивом, а ради изванских објављују дан седнице у новинама, у §. 10. означенима, у колико ствар одлагања не трпи.

За решавање је нужно присуство најмање два члана и председника; при издавању новаца под камату нужно је присуство четири члана и председника са фискалом.

При издавању новаца решава савршена већина чланова иначе је и односна већина довољна.

Чланови, који за издавање новаца под камату гласају, одговарају за достадак сигурности, а фискал за исправност обвезнице и њеног укњижења.

Одсеци изрично одређују комисију или лице за извршење свога закључења. Преко хитне послове свршује председник сваког одсека, и председник позоришног одсека може исплату мањих трошкова до пуних 50 ф. а. вр. сам наређивати, што идућој економској седници пријавити има.

Начелник друштва има право ради непосредног обавештења о вођењу и течају послова у седницама одсека где дотични председници председавају присуствовати, рад чега му се држање седнице има на знање дати.

У седницама скупштинским, одборским и одсечким решава при равности гласова она страна, на којој је глас председатеља.

§. 19.

Благајник народног позоришта прима прилоге на фонд народног позоришта; издаје из фонда и води књигу о примању и издавању, који се фонда тичу. Прилоге прима на упутство председника, а издаје на упутство економског

одсека, с подписом председника, једног члана и перовође; он непосредно истерује како интересе тако и главно, и има о сваком таком примању економски одсек ради прегледа и даље наредбе известити.

Благајник поднаша своје из књиге извађене и са исправама подкрепљене рачуне тримесечно економском одсеку.

Каса фонда стоји код благајника под три кључа, од којих је један код начелника друштва, други код председника економског одсека, трећи код благајника. За вођење позоришне касе поставља економски одсек по једног из својих чланова, као подблагајника на краћа времена.

Подблагајник прима од контролујућег члана свакидашњи доходак од позоришних представа и издаје из позоришне касе на њега упућене плате глумаца и друге текуће трошкове, и то до 50 ф. а. вр. на упутство председника позоришног одсека, остало или на опште или посебно упутство економског одсека с подписом председника, једног члана и перовође.

И фондска и позоришна каса стоје под управом и контролом економског одсека, зато се позоришни одсек има за упутство изплате из једне или друге касе обратити са подписом председника, једног члана и перовође на економски одсек, изузима се право упутства председника позоришног одсека од 50 ф. а. вр. (§. 18), о чему исти економски одсек известити има.

Приматеља код позоришне касе намешта економски одсек, и придаје му контролу од својих чланова. Приматељ је дужан после затвора касе и изплате на њега упућених трошкова (§. 19. 3.) заостале новце одмах предати контролујућем члану, који ће их опет подблагајнику уручити. Приматељу може економски одсек по потреби одредити редовну ил' узгредну плату.

§. 20.

Фискала народног позоришта поставља управљајући одбор.

Он даје при издавању новаца на приплод из фонда народног позоришта суд свој о сигурности залога, и пази, да се обвезнице достоверно и правољно укњиже; он води парнице друштвене.

§. 21.

Сви доведе споменути частници друштва народног позоришта осим горе споменутог приматеља бесплатни су.

За писарство и одправништво позоришно може управљајући одбор такође по потреби једно лице као деловодитеља позоришта са редовном или узгредном платом поставити.

Кад фонд народног позоришта тако нарасте, да руковање благајне тако стално занимање на то потребних лица изискује, а с друге стране приходи позоришта и фонда за платежно држање таквих лица довољни буду, то ће скупштина по потреби и таким частницима плату одредити.

У том случају благајник и подблагајник имају за сигурност друштва кауцију у количини своје годишње плате у новцу или у државним обвезницама у њиховој правој вредности, или другим пуциларно осигураним документима положити.

Разумева се, да је позоришна дружина са потребним служитељима под платом.

ЧЛАНАК IV.

О спољашњем одношењу друштва и народног позоришта.

а. Спрам власти.

§. 22.

Друштво у управљању својих послова — међу границама овог устава и међу границама закона о друштвима

— сасвим самостално будући, само оним наредбама дужно је повиновати се, које државне власти ради сачувања права надзора владе, и у сљедству тога на друштво управе.

б. Спрам србског народа.

§. 23.

Да би народ и непосредно корист од народног позоришта уживао и тим се цел овог заведења боље постигла, дужно је друштво за народно позориште позориштну дружину под управом редитеља у главнија места, у којима Срби живе, и у којима се околина уређава, ма и са жртвама из фонда преко године шиљати. Позориштна представљања условљавају се од допуштења дотичних административних власти.

Позоришни одсек постављаће у таком месту на време представљања из чланова друштва или других родољуба један одбор, који ће позориштном касом руковати и њу контроловати. Али овај гореспоменути привремени одбор моћи ће своју овакову радњу у ствари одпочети тек по добивеном допуштењу поглаварства оног места, на чијем простору позоришне представе намерава давати. Кад се позориштна дружина из оне вароши удали, онда и деловање одбора престаје. Даља правила у том поставиће управљајући одбор, а извршиваће га позоришни одсек.

в. Спрам трећих лица.

§. 24.

Друштво као правно тело стоји трећим лицама за уредна обвезања, која ће с њима учине, са фондом народног позоришта добра.

Уредна су обвезања по форми, која или начелник друштва с једним чланом одбора и секретаром подпише,

или која један од председника одсека са једним чланом одсека и перовођом подпише, а начелник друштва са секретаром премаподпише, по ствари, које се на потребе народног позоришта односе.

Друштво може и зајам, било на неповратно имање своје (изузимајући само зданије позоришно), било на своја укњижена активна потраживања, узимати, но на то је нужно решење скупштине друштва са савршеном већином гласова и подпис начелника друштва, председника економског одсека, два члана скупштине, два члана економског одсека, благајника, фискала и секретара друштва, под печатом друштва.

Уступке (цесије) друштвених активних потраживања ради бржега набављања нужднога новца у границама одобреног буџета, моћи ће управљајући одбор обичним начином закључити и обавити без уштрба фонда и без јамчења за наплатљивост.

ЧЛАНАК V.

О позоришној дружини.

§. 25.

Редитељ и позоришна дружина стоје под управом позоришног одсека, и особито његовог председника.

Редитељ управља непосредно дружином у свему, што се на вежбање, пробе и представљања, било у месту сталног позоришта или на страни односи. Код њега су ствари за представљање позоришно с једним инвентаром, за које је он одговоран.

Ближа правила за позоришну дружину са позоришним редовником установиће скупштина друштва за народно позориште, међу тим ће управљајући одбор привремена правила поставити.

ЧЛАНАК VI.

О главним променама.

§. 26.

Устав овај у свему или у појединим тачкама може само редовна скупштина са две трећине гласова са одобрењем државне власти променути.

§. 27.

За случај престанка народног позоришта ма из ког узрока употребљаваће се фонд народног позоришта на набављање и штампање изворних, посрбљених или преведених позоришних дела, и по том на умножење репертоара за обновљено народно позориште.

Случај таквог престанка моћи ће само скупштина друштва са две трећине гласова одредити, који се случај има краљевско-угарском намесничком већу поред новог закључења, односећег се на престајање друштва, пријавити.

§. 28.

Ако се и кад се број личних чланова на тридесет смањи, то ће се имати скупштина побринути, да се трајући народни србски орган за руковођење народног позоришта и руковање с фондом одреди; али државна власт задржава себи власт одобрења.

§. 29.

Ради упражњавања права надзора владе наименоваће се државни комесар, који ће право имати о руковању друштвеном ма кад себи знања набавити, записке и списе друштвене свакад прегледати, у све седнице долазити, и

извршење закључења, која се или са уставом или са општим интересима не усажу, до вишег решења одгодити.

Из седнице управљајућег одбора србског народног позоришта држане у Новом Саду 11. Априла (по старом календару) 1864.

Стефан Брановачки,

(М. П.)

начелник.

Јован Ђорђевић,

подначелник и предс. позор. одсека.

Стеван Николић,

председник економског одсека.

ЧЛАНОВИ ПОЗОРИШНОГ ОДСЕКА: ЧЛАНОВИ ЕКОНОМСКОГ ОДСЕКА:

Емил Чакра.

Ђорђе Радић, секретар одбора.

Ђура Вукићевић.

Ф. Оберкнежевић.

А. Хаџић.

Илија Христић.

Светолик Лазаревић.

Александар Јовановић.

Јован Хаџић.

Др. Стеван Павловић.

Марко Поповић.

Ђорђе Д. Кода.

Ђорђе Шевић, благајник.

Коста Радуловић.

Сава Суботић.

Никола Петровић.

Коста А. Новаковић.

Петар Јовичић.

Ђира М. Поповић.

Ђорђе Чавић.

Бр. 80,871.

Овај устав потврђује се на основу милостиве краљ. дворске наредбе од 27. јулија 1865. бр. 11,101.

Дано у Будиму од кр. угарског наместничког већа 7. нов. (п. нов.) 1865.

(М. П.) Фердинанд Зичи с. р.